

TAHTLIKUS TAPMISES SÜÜDIMÕISTETUTE ISIKSUSE
STRUKTUURIST*

V. R a u d s a l u

Õigusteaduse kandidaat, Eesti NSV prokurör, 2.klassi
riigiõigusnõunik

Nõukogude seaduse ja inimoraali seisukohalt loetakse tapmist üheks raskemaks kuriteoks. Käesolevas üldistuses on analüüsitud tahtlikus tapmises süüdlaste isiksust ja kuriteoga seotud asjaolusid ning neid põhjusi, mis viisid selle raske kuriteo toimepanemisele. Üldistuse eesmärgiks on välja selgitada võimalusi seda liiki raskete kuritegude ennetamiseks.

Vaatluse alla on võetud 100 isikut, kes viimastel aastatel panid toime tahtliku tapmise. Siia hulka kuuluvad kõik tahtliku tapmise liigid, mis on ette nähtud "ENSV kriminaalkoodeksis": tapmine raskendavate asjaoludeta (KrK § 100), tapmine raskendavail asjaoludel (§ 101), ema poolt vastsündinud lapse tapmine (§ 102), tapmine hingelise erutuse seisundis (§ 103) ja tapmine hädakaitse piiride ületamisega (§ 104).

100-st tapmisest oli kuritegu lõpule viidud 66 juhul, s. t. lõppes kannatanu surmaga, 34 juhul aga oli tegemist tapmiskatsega, s. t. süüdlase tegevus oli küll suunatud tapmisele, kuid temast olenemata põhjustel ei saanud kannatanule surm.

Üldistuse muud tulemused esitatakse allpool.

* 23. märtsil 1969 peetud ettekanne.

1. Tapmise motiiv

Tapmise motiivina esinesid järgmised asjaolud:

armukadedus	- 23	juhul
huligaansus	- 13	"
kättemaks ja vihavaen	- 13	"
joobnud olekus vihahoog	- 12	"
lapse mittesoovimine (vastündinute tapmise puhul)	- 9	"
vastastikune kaklus	- 7	"
eelmise kuriteo varjamine	- 6	"
kodune tüli	- 5	"
röövimine	- 5	"
vägistamine	- 3	"
muud motiivid	- 4	"

100

Neist andmeist nähtub, et 73 % kõikidest tapmistest on toime pandud olustikulistes tingimustes ja tulenevad perekondlikest ning tuttavlikest vahekordadest. See asjaolu osutab tapmises süüdi olevate isikute madalale intellektuaalsele arengule. Nad ei olnud üldreeglina suutelised omavahelisi vahekordi lahendama vastuvõetavamal teel, vaid andsid voli madalatele instinktidele ja laskusid äärmiste abinõudeni.

Teine osa - 27 % tapjaist - pole vähem ohtlikud, sest nad panid kuriteo toime kindla ning seejuures antisotsiaalse eesmärgi saavutamiseks (vägistamiseks, teise kuriteo varjamiseks, vastündinud lapsest vabanemiseks jm.).

2. Tapmise vahendid (riistad) ja meetodid

Tapmisel kasutati järgmisi vahendeid:

nuga	- 33	juhul
tulirelva	- 17	"

- 65 -

kivi, haamrit, kaigast	-	12	juhul
kirvest	-	11	"
kägistamist	-	8	"
jalaga ja rusikaga peksmist	-	6	"
vägistamist	-	4	"
teisi vahendeid	-	9	"

100

Tapmise riistade ja vahendite valik iseloomustab ilmekalt süüdlase isiksust ja tema ühiskonnaohtlikkuse astet. Kõige enam on tapmisel kasutatud mitmesugust külmrelva (56 %), kõige sagedamini nuga. Noa laialdane tarvitamine omavaheliste arvete õiendamisel, aga tihti ka võõraste vastu kasutamisel esineb paljude inimeste juures visa igandina möödunud aegadest, iseloomustades oma jõhkruuse ja ebahumaansusega eredalt ka süüdlaste vaimse arenemise madalat taset.

Ka teised tapmise meetodid, nagu kägistamine, vägistamine, peksmine jt. viitavad oma julmusega süüdlase vaimse arenemise mahajäämusele.

3. Kuriteo läbi kannatanud

Tapmise ohvriks langenute suhe süüdlastega oli järgmine:

abikaasa	-	30	juhul
joomakaaslane	-	20	"
vastsündinu	-	9	"
perekonnaliige	-	9	"
võõras	-	9	"
tuttav	-	9	"
lahutatud naine	-	3	"
naaber	-	4	"
juhuslik möödakäija	-	4	"
teised	-	3	"

100

Nagu nähtub eelnevast, esineb tapmise ohvritena kõige rohkem oma perekonnaliikmeid (48 %), neist abikaasasid, peamiselt naisi (30 %). Nimetatud asjaolu viitab äärmiselt rahutuks tegevalt neile ebanormaalsetele vahekordadele, mis esinevad paljudes perekondades ja mis lõpptulemusena viivad sellistele rasketele tagajärgedele nagu tapmine.

Perekondlikke vahekordi iseloomustab järgmine näide. 37-aastane Vassili G., sadamalaadija Kingissepa rajoonis, kohtles julmalt naist, mille tõttu viimane algatas abielulahutuse ja lahkus mehe juurest. Ka pärast lahutust käis mees naist terroriseerimas ja palumas kooselu jätkata. Naise keeldumisel ähvardas G. teda tappa. Varitsenud põõsastes, tungis ta naisele kallale. Kui naine komistas ja kukkus, lõi ta lamavale naisele pussiga neli hoopu rindu. Puss jäigi kehasse, kui mees põgenes teiste appiruttamisel.

4. Vanus

Tapjate vanust iseloomustavad järgmised andmed:

14 - 17 a.	-	6 isikut
18 - 25 a.	-	19 "
26 - 30 a.	-	21 "
31 - 40 a.	-	33 "
41 - 50 a.	-	14 "
51 - 60 a.	-	5 "
üle 60 a.	-	2 "

100

Tapmises süüdlastest enamus oli küpses eas, s. o. 26 - 40 a. vanuses.

Kuid ka alaealisi oli tapjate hulgas 6 isikut. Nii plaanitsesid 17-aastased Kalju K., 8 klassi õpilane, ja Ants A., tööline, mõlemad Tartu linnast, sõita välismaale seiklema. Sel eesmärgil üürisid nad takso ja kavatsesid sõita Leningradi ning siis ületada riigipiiri. Raha saamise eesmärgil tungisid nad teel taksojuhile kallale, soovisid teda tappa

ja raha röövida. Nad löid seljatagant taksojuhile noaga pähe, kuid löök vääratas, taksojuhil õnnestus auto peatada ja poisid põgenesid, kuid hiljem tabati.

17-aastane Vladimir G., kes elas Kohtla-Järvel koos oma vanematega ja töötas geoloogiarühmas töölisena, oli varemalt viibinud alaealiste kasvatuskooloonias. Ta tegi abieluettepaneku endast 2 aastat vanemale tütarlapsel. Kui viimane keeldus ja soovitas oodata kuni täisealiseks saamiseni, vihastus G. ja hakkas joobnuna tütarlast kägistama ning lõi siis taskunoaga talle 27 haava, millest viimane ka suri.

15-aastane Arno K. oli vaimselt alaarenenud, mis päritud vanematelt-alkohoolikutelt. Poiss kasvas rasketes oludes, vanemad elasid lahus ja aeg-ajalt oli ta isa või ema juures. Poissi ei sallitud ja peksti tihti. Koolis oli ta väga distsiplineerimatu, metsik, põgenes tihti koolist ja pani toime pisivargusi. Viimasel ajal õppis Orissaare internaatkoolis ning tal lubati külastada oma vanaisa, kes elas Kuusalus. Raha röövimise eesmärgil tulistas poiss jahipüssist magavat 72-aastast vanaisa ja kui see oli surmaeelses agoonias, võttis padja alt 75 rubla ning otsis siis sureva vanaisa taskud läbi. Saadud rahaga sõitis lennukil Minskisse ja Kiievisse, kus tabati. Poiss oli küll vaimselt alaarenenud, kuid süüdiv.

5. Süüdlaste hariduslik tase

Tapmises süüdlastel oli haridus:

3 klassi	-	3 isikul
4 klassi	-	15 "
5 klassi	-	12 "
6 klassi	-	11 "
7 klassi	-	21 "
8 klassi	-	20 "
9 klassi	-	6 "
10 klassi	-	6 "
11 klassi	-	4 "
kõrgem haridus lõpetamata	-	1 isikul
kõrgem haridus	-	1 isikul

100

Andmetest nähtub, et rohkem kui 8 klassi haridusega süüdlaste arv väheneb järsult. Samasugust tendentsi võib muide täheldada ka kõikide muude kuritegude puhul. See asjaolu kinnitab ilmekalt, et suurema hariduse ja kõrgema kultuurilise tasemega inimesed panevad raskeid kuritegusid toime harva.

Ühtlasi selgub ülaltoodud andmetest, et meil on veel palju vähese haridusega inimesi ja mitte ainult vanu, vaid ka nooremaid, kes oleksid võinud omandada vähemalt keskhariduse, kuid seda ei teinud. Nii olid 30-st süüdlasest, kelle haridus oli kuni 5 klassi, 16 isikut nooremad kui 35 aastat. Järelikult langes nende kooliskäimise aeg põhiliselt sõjajärgsele perioodile, mil ei esinenud takistusi hariduse saamisel.

Kõrgem haridus oli süüdlasel järgmises asjas: 45-aastane Elmar T., kes oli lõpetanud EPA ja töötas ehituskontori heakorrastusjaoskonna juhatajana, lahutas oma abielu ja hakkas elama teise naisega. Kuid kooselu uue naisega ei sobinud, viimane kaldus alkoholi tarvitama koos teiste mees-
tega. Kord tõi T. naise joomast võõraste meeste seltskonnast ning öösel laskis jahipüssist naise ja naise õe maha. Samas laskis ta maha ka enda.

6. Süüdlaste tööala

Tööala järgi jagunevad tapjad järgmiselt:

tööstus-, ehitus- ja transporditöölised	- 70	isikut
põllutöölised	- 10	"
ilma tööta	- 8	"
insener-tehnilised ja teised vaimse töö tegijad	- 6	"
pensionärid	- 2	"
teiste alade töölised	- 4	"

100

Tapjate seas on vaimse töö tegijaid kõigest 6 %. See asjaolu viitab jällegi tihedale seosele kuritegevuse ja haridusliku ning kultuurilise taseme vahel.

Tapjate hulka, kes ei töötanud, kuulub 4 vastsündinud lapse ema ja 4 isikut, kes elasid parasitlikult. Nii elas 51-aastane Georgi J., kes kusagil ei töötanud, Viljandi linnas koos ühe naiskodanikuga. J. oli alkohoolik, müis tihti naise riideid viinaraha saamiseks ja sel pinnal tekkis perekonnas tüli. Tüli tagajärjel tappis ta öösel kirvega naise 14-aastase tütre ja haavas üli-raskelt ka naist. Pärast kuritegu J. põgenes, jäi joo- bult metsa magama ja külmus surnuks.

7. Süüdlaste perekonnaseis

Perekonnaseisu järgi jagunevad tapjad:

olid abielus ja elasid koos perekonnaga	- 43 isikut
olid abielus ja elasid lahus	- 15 "
elasid registreerimata koos	- 19 "
vallalised	- 23 "
	<hr/>
	100

100-st tapjast oli 54 isikul alaealisi lapsi, kellele tekitati vähemal või suuremal määral psüühiline trauma seoses isa või ema raske kuriteoga, kuriteo uurimise, alaealiste ülekuulamise ja kohtu poolt isa või ema süüdimõistmisega.

Suur osa süüdlastest olid ka varem toime pannud mitmesuguseid kuritegusid, mille eest neil oli karistatus. Kui võtta arvesse seda, et süüdlased enamuses pärinevad perekondadest, kus laste kasvatamine oli äärmiselt madalal tasemel, siis on alus tõsiselt karta, et ka süüdlaste laste kasvatamisel korralikeks kodanikeks võib esineda tõsised raskusi.

8. Süüdlaste eluviis

Süüdlaste käitumist ja eluviise iseloomustavad järgmised andmed:

iseloomustatakse töökohal positiivselt	-	35	isikut			
			negatiivselt	-	54	"
käitumine perekonnas			korralik	-	14	"
			jõhker	-	86	"
võttis osa ühiskondlikust tööst, oli aktivist				-	13	"
oli karistatud ebaväärika käitumise eest administratiivkorras või seltsimehelikus kohtus				-	33	"

Neist andmeist nähtub, et valdava enamuse tapjate isiksus oli negatiivne. Nad suhtusid töösse ja perekonnasse halvasti, nende pidurdamatus ja ebaväärikas suhtumine progresseerus pikkaajaks ning lõppes raske kuriteo toimepanemisega.

Kõrvalehoidumine ühiskondlikust elust ja tööst mõjus paljudele süüdlastele halvasti positiivseks isiksuseks kujunemisel. Ainult 13 % tapjaist võttis osa ühiskondlikust tööst, ülejäänud hoidusid sellest kõrvale. Töökohal ei tõmmatud neid kaasa aktiivsesse ellu, mis soodustas nende irrumist kollektiivist.

9. Tapjate psüühiline seisund ja vaimne areng

Psüühilise seisundi järgi jagunevad süüdlased:

väga hästi arenenud	-	3	isikut
normaalselt arenenud	-	30	"
normaalselt arenenud, kuid julmad, jõhkrad ja primitiivsed	-	47	"
alaarenenud	-	16	"
debilised	-	4	"

100

Tapmise toimepannud **isikute** suhtes teostatakse reegli kohaselt kohtupsühhiaatriline ekspertiis nende süüdivuse ja psüühilise arenemise taseme kindlakstegemiseks. Need andmed kinnitavad, et 67 % süüdlastest oli vaimselt madala arenemisega, piiratud vaimsete huvialadega, kuid seejuures jõhkrad ja hoolimatud, mille tõttu olid suutelised tihti toime panema ka sadistliku tapmise.

Nii peksis 31-aastane Jüri N., Narva Ehitustrusti tööline, krooniline alkohoolik, naist metsikult, mille tõttu viimane oli sunnitud **kodust** põgenema ja varju otsima naabrite juures. Ühel õhtul hakkas N. järjekordselt naist peksma. Et takistada naise põgenemist, lukustas ta ukse ja hakkas naist kägistama. Kisa peale lõhkusid naabrid ukse ja päästsid naise.

Vaimselt arenenud oli aga 47-aastane Georgi U., insener Tartu linnas, lõpetamata kõrgema haridusega, kes armukadedusest tihti tülitsetes naisega. Kui ta ühel päeval ei leidnud naist kodust, läks ta ebakainena naabrinaise korterisse pärima teateid oma naise kohta. Kahtlustades naabrinaist valetamises, ägestus ta ja kui teda paluti lahku da, haaras taskust relva ning tulistas naabrile näkku.

10. Vaimsed ja kultuurilised harrastused

Tapmise toimepannud isikutest olid vaid 8 arenenud vaimsete huvide ja eriharrastustega - armastasid kirjan dust, käisid teatris, tundsid huvi kunsti vastu, tegelesid kunstilise isetegevuse või spordiga jne.

Ülejäänud 92 isikul puudusid erilised vaimsed huvid, nende vaba aeg möödus kasutult, paljudel juhtudel aga alkoholi tarvitamisega oma perekonnas või naabrite ja tuttavate juures. 100-st tapmisest 35 juhul pandi kuritegu toime joomingul või vahetult pärast seda.

11. Alkoholi tarvitamine

Tapmise toimepannud isikutest

olid kroonilised alkohoolikud	- 26
tarvitasid alkoholi tihti	- 46
tarvitasid alkoholi harva	- 18
üldse ei tarvitanud alkoholi	- 10
	<hr/>
	100

Alkoholi liigtarvitajate arv moodustab kõikide tapjate hulgas 72 %. Alkoholi hukutavat mõju kuritegevusele tõendab ka see, et tapmise toimepannud isikutest olid:

kuriteo toimepanemise ajal joobnud	- 72
" " " kained	- 28
	<hr/>
	100

Alkoholi joobes tapmist esineb suhteliselt sagedamini kui joobnuna muude kuritegude toimepanemist. Kui tapmistest oli 72 % joobnult toime pandud, siis kõikide kuritegude üldarvust on see protsent 56,5.

12. Süüdlaste varasem karistatus

Andmed tapjate kohta näitavad, et seda liiki rasket kuritegu panevad toime enamuses negatiivse käitumisega, ühiskonnavastase eluviisiga ja kitsaste vaimsete huvidega inimesed. See ilmneb ka andmetest süüdlaste eelmise karistatuse kohta.

Tapmisi toimepannud isikutest olid

varem kohtulikult karistamata	- 61
varem kohtulikult karistatud	
üks kord	- 22
kaks korda	- 12
kolm ja enam korda	- 5
	<hr/>
	100

Kuigi enam kui poolel tapmisi toimepannud isikutest ei olnud varem kohtulikku karistatust, olid paljud neist ebaväärika käitumise eest karistatud administratiivkorras.

13. Toimepandud tapmise küünilisuse aste

Tahtlik tapmine kui eriti raske isikuvastane kuritegu on alati küüniline. Kuid toimepanemise viisi poolest erinevad mõned tapmised teistest oma julmuse astme poolest, iseloomustades süüdlase metsistunud sisemaailma. Vastavalt sellele ilmnes, et tapmised on toime pandud:

väga küüniliselt	-	47	juhul
küüniliselt	-	53	"
		<hr/>	
		100	

Väga küünilise tapmise pani näiteks toime Jaan K., 26 a. vana, kes peksis tihti naist ja naiseema, mille eest teda karistati arestiga 15 ööpäeva. Pekmist ta aga jätkas ning siis karistati teda huligaansuse eest 2 a. vabadusekaotusega. Vabastatud karistuse kandmisest enne tähtaega 8. augusti 1968.a. seadluse järgi ja saadetud Kohtla-Järvele, püüdis ta naisega leppida, kuid naine keeldus teda vastu võtmast, sest K. oli kolooniast saadetud kirjades ähvardanud naist ja lapsi tappa. Järjekordselt püüdis K. ebakaines olekus pääseda naise korterisse, kuid teda ei lastud tупpa. Siis lõhkus ta akna, tungis tупpa ning hakkas naist peksma. Samas haaras ta raudprügikühvli ja lõi sellega pähe magavale 11-kuusele pojale, purustades lapse pea. Seejärel lõi ta kühvliga pähe naise 3-aastasele tütrele, tappes ka tema ning tungis tapmise eesmärgil kallele naise sugulastele, kuid neil õnnestus põgeneda.

38-aaslane Uno T. Sindi linnast elas amoraalselt ja lõpuks jättis maha oma naise kolme lapsega. Kuid ta käis tihti naist terroriseerimas ja otsustas naise tappa. Selleks muretses ta bensiini ja jäi naist varitsema. Kui viimane töölt koju saabus, valas ta naise bensiiniga üle ja süütas põlema.

Bensiinaurudest tekkis plahvatus, mis süütas elumaja. Kui naine püherdas lumel ja püüdis põlevaid riideid kustutada, seisis T. kõrval ja naeris. Naine suri tulehaavadesse.

Tapmiseks ilma erilise jõhkruseta on loetud kõik 9 vastsündinud lapse tapmist, samuti ka alljärgnev ja teised taolised tapmised.

25-aastane Nikolai D. tõukas Narva linnas naise tapmise eesmärgil 3 korruse aknalt alla. Tapmise põhjuseks oli asjaolu, et naine ähvardas mehele, kelle naisega D. oli loonud lähemad suhted, sellest teatada.

14. Kuriteo ettevalmistuse aste

Tapmise toimepannud isikud

kavatsesid tapmist ette	-	40	juhul
ei kavatsenud ette	-	60	"

100

Kõikidel tapmise juhtudel tegutsesid süüdlased tahtlikult. Ka ettekavatsemata tapmise puhul oli süüdlase tegevus kannatanu suhtes tahtlik, kusjuures tahtlus esines kas otsesena või kaudsena. Mõnikord kohtud ei märgi küll otsustes, millise tahtluse liigi nad tuvastasid, kas otsese või kaudse. See on aga vajalik, sest otsese tahtluse puhul on süüdlane ühiskonnaohtlikum ja see peab väljenduma ka karistuse raskuses.

40 % tapjaist on kuriteo toime pannud ettekavatsetult, mis näitab nende isikute erilist ühiskonnaohtlikkust, sest nad valmistasid kuriteo ette, muretsesid tapmise riistad, mõtlesid läbi kuriteo toimepanemise plaani jne.

Näiteks 30-aastane Vladimir Ž., kes töötas Leningradis, kohtles oma naist julmalt. Et pääseda mehe terroriseerimisest, lahkus naine mehe juurest ja sõitis elama Narva. Mees käis korduvalt Narvas naisega lepitust otsimas, kuid naine keeldus. Siis otsustas mees kättemaksuks naise tappa. Üle poole aasta plaanitses ta naise tapmist. Kord varitses ta

naise elukohas ja kavatses ta trepi platvormilt alla tõu-
gata, kuid kuritegu takistasid juhuslikud möödaminejad.
Seejärel kavatses Ž. hankida tulirelva ja sellega naise
tappa. Sel eesmärgil asus ta tööle Leningradis relvasta-
tud välisvalve salka, kus talle anti teenistuslikuks ka-
sutamiseks relv. Ühel päeval vahetust lõpetades ei tagas-
tanud ta relva, vaid sõitis Narva linna ja kutsus töökoha
valvuri kaudu naise välja. Kui naine väljus tänavale koos
oma õega, tulistas Ž. naist ja naise õde, tappes mõlemad.
Ise ta põgenes, kuid mõne päeva pärast tabati.

41-aastane Mihail I. ja 37-aastane Adolf L. olid toi-
me pannud rea vargusi ja autode äraajamisi ning kartsid,
et nende sõber S. neid miilitsale üles annab. Selle takis-
tamiseks otsustasid nad ta tappa. Nad otsisid päeval para-
ja kaika, mähkisid selle paberisse, et keegi ei märkaks,
ning peitsid S. elamu juurde. Õhtul kavatsesid nad kuri-
teo toime panna, kuid neid segati. Õösel, kui kõik vaik-
seks jäi, võtsid nad peidukohast kaika, sisenesid elamus-
se ja löid magavale S-ile kaikaga pähe, tappes ta.

Ettekavatsematult, äkki tekkinud tahtlusega pani tap-
mise toime 30-aastane Viktor O. Ta jõi koos naabritega ning
peksis naist. Kui naine põgenes naabri juurde korterisse,
tormas mees temale kirvega järele. Naaber võttis temalt kir-
ve, kuid O. paiskas naabri põrandale ja tagus ta pead vastu
põrandat, mille tagajärjel naaber suri.

15. Naiste osakaal tapmistes

Tapmise toimepannud isikutest oli

naisi	-	11
mehi	-	89
		<hr/>
		100

Naiste osakaal tapmistes on võrdne naiste osakaaluga
kõikides kuritegudes. Nii moodustavad naiste poolt toime-

pandud kõik kuriteod üldkuritegevusest Eesti NSV-s 12 %.

11-st tapmise toimepannud naisest 9 tapsid vastsündinud lapse. Ülejäänud kahe naise kuritegu seisnes järgnevas:

57-aastane Mari K., majahoidja Pärnu linnas, jõi ja kakles aastaid oma mehega. Lõunasöögi ajal järjekordselt ebakaines olekus tülitsedes haaras naine kirve ja lõi seitse hoopki mehele pähe, tappes ta. Laiba peitis ta teise tuppa, et hiljem see hävitada ja teatada mehe kadumisest.

24-aastane Aili O., sovhoosi tööline Valga rajoonis, kavatses abielluda sama sovhoosi autojuhiga. Saanud teada, et mehe ema nagu oleks vastu sellele abielule, otsustas tütarlaps enda ja mehe tappa. Ta määras tulevase mehega kohtumise metsas ning laskis seal mehe maha. Samas lõpetas ta ka oma elu enesetapmisega.

16. Kuriteo läbi kannatanu süü aste

Tapmisasjade analüüs näitab, et ainult mõnel juhul oli kannatanu ise osaliselt süüdi ja kutsus oma ebaõige käitumisega esile kallaletungi. Kui süüdlasel tekkis kannatanu süü läbi äkki tugev hingelise erutuse seisund, siis vaatab seadus tapmist sellises seisundis tapmisena kergendavatel asjaoludel ja seesugune tapmine on KrK-s ette nähtud eri paragrahvis. 100-st süüdlasest esines aga ainult ühel afektiseisundis.

Nii pummeldas 32-aastane Jaan S., transporditööline Tallinnas, oma korteris joomakaaslase P-ga. Viimane jäi ööseks S. korterisse ja heitis magama ühte voodisse S. 3-aastase pojaga. Öösel ärgates nägi korteriperemees, et joomakaaslane hõõrub oma suguliiget tema 3-aastase poja keha vastu. Kahtlustades joomakaaslast liiderlikes tegudes, haaras S. kirve ja lõi joomakaaslasemale pähe, tekitades üliraske kehavigastuse. Kohus leidis, et käesoleval juhul tegutses süüdlane afektiseisundis.

Üldse olid aga tapmise läbi kannatanud 11 juhul vähe-
mal või suuremal määral süüdi vääras käitumises, kuigi ko-
hus ei saanud tapmist lugeda kannatanu poolt esilekutsutud
afektiseisundis toimepanduks.

17-aastane Vello P. Tartu linnast, 8. klassi õpilane,
tutvus 70-aastase Aliide M-ga, kes viis ta oma korterisse
ja tegi ettepaneku astuda sugulisse vahekorda, millest poiss
keeldus. Poiss käis tihti vana naise korteris. Ühel õhtul
võtsid nad end alasti M. korteris ja naine pakkus järjekord-
selt suguühendust ning tegi ettepaneku abiellumiseks. Keel-
dumise korral ähvardas naine teatada poisi küllastamistest
poisi vanematele ja koolile. Püüdes seda vältida, kägistas
poiss vana naise ja lõi tal noaga kõri läbi. Seega lan-
ges kannatanu oma šantaseerimise ohvriks.

28-aastane Vitali I., lukksepp Tallinnas, tappis 6 noa-
löögiga oma naise. Purjutades oma korteris, alavääristas nai-
ne meest teiste juuresolekul ja lõi teda käega näkku. Olles
juhtunust erutatud, haaras I. noa ja tappis naise.

17. Kuriteo toimepanemine töö- või puhkepäeval

Tapmine pandi toime

tööpäeval	- 46 juhul
puhkepäeval või selle eelõhtul	- 54 juhul

100

Kuigi paljudel tapmise juhtudel ei esinenud selliseid
asjaolusid, mis oleksid otseselt seoses kuriteoga töö- või
puhkepäeval, pandi palju tapmisi siiski toime pärast või en-
ne liigset alkoholi tarvitamist puhkepäeval. Nii on 54 % tap-
misi toime pandud puhkepäeval või selle eelõhtul. Üelduga
seletub ka asjaolu, et suur arv tapmisi pannakse toime kor-
teris, kus tihti tarvitatakse alkoholi ja sel pinnal tekivad
tülid.

18. Kuriteo koht

Toimepandud tapmistes oli kuriteo konkreetseks kohaks

oma korter	-	42	juhul
tapetu korter	-	14	"
naabri korter	-	8	"
maja õu	-	6	"
tänav	-	5	"
ühiselamu	-	5	"
muud käidavad kohad	-	14	"
vähem käidavad kohad	-	6	"
			<hr/>
		100	

Ülaltoodud andmeist nähtub, et kortereis, ühiselamuis ja maja õuel toimepandud tapmistest arv moodustab 75 % kõiki-dest tapmistest. See viitab asjaolule, et sagedaste koos-viibimiste tagajärjeks, kus kasutatakse ülemäära alkoholi, on tülid ja kaklused, mis lõpevad tapmisega.

19. Kuriteo toimepanemise aeg

Tapmised olid toime pandud

õhtul või öösel	-	71	juhul
päeval	-	29	"
			<hr/>
		100	

Iseloomulik on see, et 71 % tapmistest oli toime pan-dud tööst vabal ajal ja enamik neist korterites ja muudes kohtades, kus mitmesugustel eesmärkidel organiseeriti joo-minguid.

20. Tapmistest jagunemine linna ja maa vahel

Tapmisi pandi toime

linnas	-	62
maal	-	32
alevites	-	6
		<hr/>
		100
		- 79 -

Linnas ja maal toimepandud tapmiste vahetõrge on mõne-
ti erinev tervikuna kuritegevuse üldisest vahetõrgerast lin-
nas ja maal. Kui tapmisi oli maal 32 %, siis kõikide kuri-
tegevuste üldarvust langeb maale 26 %, linnale ning alevitele
aga 74 %.

21. Tapmiste lokaliseerimine

Tapmised jagunevad linnade ja rajoonide kaupa järgmi-
selt:

Tallinn	- 22 juutu	Pärnu linn	- 4 juutu
Narva	- 10 "	Põlva raj.	- 3 "
K-Järve linn	- 9 "	Pärnu raj.	- 3 "
Rakvere raj.	- 8 "	Kingissepa raj.	- 2 "
K-Järve raj.	- 7 "	Valga raj.	- 2 "
Tartu linn	- 7 "	Rapla raj.	- 2 "
Harju raj.	- 7 "	Võru raj.	- 2 "
Viljandi raj.	- 6 "	Jõgeva raj.	- 2 "
Tartu raj.	- 4 "	Paide raj.	- 1 "

100

Viimase kahe aasta jooksul ei ole tapmisi esinenud
Haapsalu ja Hiiumaa rajoonis ning Sillamäe linnas.

Kuigi Tallinna linnas on tapmisi arvuliselt kõige roh-
kem, on tapmiste osakaal Tallinnas (22 %) mõnevõrra väiksem,
arvestades Tallinna osakaalu Eesti NSV kuritegevuses. Nimelt
moodustas kuritegevus 1968. a. Tallinnas 28 % kogu vabariigi
kuritegevusest.

22. Teine kuritegu pärast tapmist

Isiku ühiskonnaohtlikkuse aste on suurem siis, kui ta
pärast niisugust rasket kuritegu, nagu on tapmine, paneb
toime veel teisi kuritegusid. Uus kuritegu on võimalik sel
juhul, kui tapjat ei õnnestu kohe kindlaks teha ja tabada.
Uue kuriteo pani toime 3 % tapjatest.

Näiteks Heino O. tappis Tallinnas vägistamise eesmärgil naisterahva, kes talle juhuslikult vastu tuli. O. tabati alles 5 kuu möödumisel ja selle aja jooksul tungis ta samal eesmärgil kallale veel kahele naisterahvale. See iseloomustab isiksuse erilist ühiskonnaohtlikkust.

Pärast tapmist teise kuriteo toimepanemise madal protsent ei anna hoopiski alust arvata, nagu oleksid süüdlased aru saanud oma kuriteo raskusest ja selle mõjul hoidunud uuest kuriteost. Tegelikult ei olnud neil selleks võimalust, sest reegli kohaselt tabatakse nad kohe ja uued kuriteod on sellega välditud.

23. Kuriteo ärahoidmise võimalus

Nagu iga kuriteo, nii tekib ka tapmise puhul küsimus, kas seda ei olnud võimalik ära hoida ja missugused asjaolud soodustasid selle toimepanemist.

Punktis 14 märgiti, et 60 juhul pandi tapmine toime äkki tekkinud tahtluse mõjul, järelikult oli siin kuritegude profülaktika vähe efektiivne.

Ettekavatsetud tapmisega oli tegemist 40 juhul. Neist 40-st 19 juhul ei olnud tapmise ettevalmistamises seisnevad teod ühiskonnaohtliku iseloomuga või ei olnud riigilorganeile ning üldsusele teada, seepärast puudus võimalus sekkuda ning ettekavatsetud kuritegu takistada. Kuid 21 juhul oleksid riigilorganid ja üldsus võinud ning pidanud õigeaegselt reageerima süüdlase kriminaalvastutusele võtmisega, seega oleks saanud tapmist ära hoida.

Nimetatud 21-st isikust olid 13 kroonilised alkohoolikud ja süstemaatilised seaduserikkujad, kes terroriseerisid perekonda ja kelle ebaõige käitumine oli teada administratiivorganitele. Ometi ei kohaldatud nende suhtes profülaktilisi abinõusid, ei holetatud neid ega paigutatud ka õigeaegselt ravi- ja tööprofülaktooriumi sundravile.

Nii oli 42-aastane Feodor B., vagunikoostaja Tallinnas, sadist ja peksis aastate jooksul metsikult naist. Tih-

ti oli naine koos lastega sunnitud kodust põgenema. Naine kaebas küll mehe töökohta ja miilitsale, kuid tagajärjetult. Ühel järjekordsel pekamisel suri naine saadud löökidest.

Kahel juhul ei võetud süüdlast ilma igasuguse aluseta õigeaegselt kriminaalvastutusele. Nii peksis 35-aastane Ivan G., krohvija Narvast, joodik ja huligaan, tihti naist ja ämma ning terroriseeris naabreid. Naine pöördus korduvalt kaebustega miilitsa poole ja G-d karistati arestiga. Kuid karistatud isikute puuduliku arvestuse tõttu peeti G. seaduserikkumisi iga kord esmakordseteks ning teda karistati uuesti kas rahatrahvi või arestiga, kuigi teda oleks tulnud vastutusele võtta kriminaalkorras kuritahtliku huligaanina. Kätemaksuks naise kaebuste eest lõi G. naisele ja naise emale kirvega pähe, tappes ämma ja vigastades naist raskelt.

Neljal juhul oleks võinud tapmise ära hoida, kui süüdlaste varasemad kuriteod oleksid õigeaegselt avastatud ning nad arreteeritud ja kriminaalvastutusele võetud.

Nii tungis 24-aastane Heino O., tööline Tallinnas, vägistamise eesmärgil tänaval kallale võõrale naisele, tappis ta löögiga pähe ja vägistas seejärel. Hiljem tassis ta laiba kalmistule ja vägistas uuesti. Kuritegu oleks ära hoitud, kui oleks õigel ajal avastatud O. eelmistel aastatel toimendanud neli vägistamiskatset ja kallaletungi naisterahvastele.

Kahel juhul olid tapjad ka varem toime pannud kuriteo, kuid miilitsaorganitele sellest ei teatatud ning süüdlased jäid karistamata. Nii lõi 53-aastane Nikolai F., betoonitööline Kohtla-Järvel, tapmise eesmärgil naisele noaga rindu, sest naine ähvardas miilitsale teatada, et mees on vägistanud 13-aastase tütre. Kuritegu oleks jäänud olemata, kui F. oleks võetud kriminaalvastutusele juba 1961. aastal, kui ta tapmise eesmärgil lõi naisele pussiga rindu, kuid naabrid päästsid naise. Ometi ei teatanud naine ega ka naabrid tol korral sellest miilitsaorganitele ja nimetatud kuri-

tegu tuli ilmsiks alles 1968. aastal seoses F. järjekordse tapmiskatsega.

24. Süüditunnistamine ja kahetsus

Süüdlase isiksuse ühiskonnaohtlikkuse astme määramisel tuleb silmas pidada tema süü ülestatunnistamist ja kahetsust. Eesti NSV KrK § 37 lg. 1 p. 8 kohaselt tuleb seda arvestada ka karistuse mõistmisel.

Tapmise toimepannud 100 isiku suhtumist oma teosse iseloomustavad järgmised andmed:

tunnistasid end täielikult süüdi ja kahetsesid	- 32
tunnistasid end osaliselt süüdi	- 29
ei tunnistanud end üldse süüdi	- 27
suhtumine on teadmata, sest süüdlased lõpetasid elu endatapmisega (või olid süüdimatud)	- 12
	<hr/>
	100

Neist andmeist nähtub, et väiksem osa tapjaid (32 isikut) mõistsid oma kuriteo raskust ja tunnistasid end täielikult süüdi. 29 isikut, kes ennast osaliselt süüdi tunnistasid, võtsid kuriteo fakti küll omaks, kuid eitasisid tapmise tahtlust ning põhjendasid oma käitumist endakaitsega, või tunnistasid löömise fakti, eitasisid tapmise tahtlust ning seletasid oma tegu sooviga kannatanut karistada, hirmutada jne. 27 isikut aga ei tunnistanud end üldse süüdi ning püüdsid uurimist ja kohut karistusest pääsemiseks eksiteele viia.

25. Reageerimine kohtuotsusele

Tapmise toimepannud isikutest

esitasid kaebuse süüdimõistvale kohtuotsusele või palusid armu	- 37
ei esitanud kaebust ega palunud armu	- 51
jäid süüdi mõistmata seoses endatapmisega (või süüdimatuks tunnistamisega)	- 12
	<hr/>
	100

Nagu toodud andmetest nähtub, said ligi pooled (51 %) tapjatest lõpuks aru karistuse õigsusest ning loobusid edasikaebamisest.

37 süüdimõistetute taotlusest rahuldati 4, neist kahes asjas muutis kohtuotsuse Eesti NSV Ülemkohus ja kahes asjas andis süüdimõistetule armu Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium.

Nii muudeti rahvakohtu otsus ühes asjas seoses sellega, et Eesti NSV Ülemkohus kvalifitseeris kuriteo KrK §-lt 100 §-le 104 ning vähendas karistust vastavalt sanktsioonile. Teises asjas kvalifitseeris Eesti NSV Ülemkohus kuriteo KrK §-lt 100 §-le 103, vähendades samuti karistust vastavalt seaduse sanktsioonile.

26. Karistuspraktika

Tapjad mõisteti süüdi järgmiselt:

KrK § 100 järgi	-	36	isikut
" § 101 "	-	36	"
" § 102 "	-	9	"
" § 103 "	-	1	"
" § 104 "	-	1	"

Karistuspraktika neis asjades on järgmine:

KrK § 100 järgi (sanktsioon - vabadusekaotus 3-10 a.) karistati:

tingimisi	-	1	isik
3-5 a. vabadusekaotusega	-	16	isikut
6-10 a. vabadusekaotusega	-	19	isikut

KrK § 101 järgi (sanktsioon - vabadusekaotust 8-15 a. või surmanuhtlus) karistati:

4-7 a. vabadusekaotusega	-	4	isikut
8-10 a.	-"-	7	"
11-15 a.	-"-	15	"
surmanuhtlusega	-	10	"

KrK § 102 järgi (sanktsioon - vabadusekaotus kuni 4 a.) karistati:

tingimisi	-	1 isik
1 a. vabadusekaotusega	-	3 isikut
2 a. "-"	-	4 "
3 a. "-"	-	1 "

KrK § 103 (sanktsioon - vabadusekaotus kuni 5 a. või paranduslik töö kuni 1 a.) karistati:

2 a. vabadusekaotusega - 1 isik

KrK § 104 järgi (sanktsioon - vabadusekaotus kuni 2 a. või paranduslik töö kuni 1 a.):

2 a. vabadusekaotusega - 1 isik

Karistuse mõistmisel on kohtud üldiselt õigesti arvestanud kuriteo ühiskonnaohtlikkuse astet ja iseloomu, süüdlase isiksust ning kuriteo toimepanemisel vastutust kergendavaid ja raskendavaid asjaolusid.

Tapmiskatse puhul on aga kohtud tihti ülehinnanud kahjulike tagajärgede saabumata jäämise tähtsust, ning rõhutada just seda asjaolu on mõistnud süüdlastele liialt kerge karistuse. Samal ajal äga on teised asjaolud, nagu kuriteo raskus, süüdlase halb isiksus jt., jäetud põhjendamatuult tagaplaanile. Seda ei saa õigeaks pidada.

Nii oli 38-aastane Anatoli P. kutsutud naabri juurde puid saagima. Seal joodi viina ja tekkis tüli. P. haaras kirve ja lõi kaks korda oma joomakaaslasele pähe, kuid ei tabanud hästi ja tekitas vaid kerge kehavigastuse. Selle järel ta jälitas põgenevat kannatanut ja püüdis kolmandat korda kirvega lüüa, kuid kannatanu jõudis kõrvale hüpata.

Rahvakohus, arvestades vaid raskete tagajärgede puudumist, mõistis süüdlasele KrK §-de 15 lg. 2, ja 100 järgi 3 aastat vabadusekaotust. Prokuröri kassatsiooniprotesti alusel tühistas küll teise astme kohus otsuse karistuse kerguse motiivil, kuid asja uuel arutamisel mõisteti süüdlasele siiski ainult 4 aastat vabadusekaotust.

Kerge karistus - 4 a. vabadusekaotust - mõisteti ka 39-aastasele Vassili K-le, kes oma joomakaaslasega läks armukadeduse pinnal tülli ja lõi talle pussiga mitu hoopri rindu, mis õnneks tekitasid vaid kerge kehavigastuse. Rahvakohus arvestas karistuse mõistmisel ainult raskete tagajärgede puudumist, kuid ei pööranud tähelepanu süüdlase isiksusele, kes oli kuriteo ette kavatsenud, keda iseloomustati töökohas kui joodikut ja tööluusijat ja kes ka varem oli kohtu poolt karistatud. Samuti jäeti arvesse võtmata karistuse mõistmisel ka kuriteo julmus ja jõhkrus.

Õigesti on kerge karistus mõistetud süüdlasele, kel esinesid tõelised vastutust kergendavad asjaolud. Nii mõisteti tapmise eest 18-aastasele Eduard T-le 5 a. vabadusekaotust tingimisi. T. tappis jahipüssist oma isa. Isa kohtles poega ja ema jõhkralt. Järjekordse peksmise tagajärjel põgenesid ema ja poeg metsa ning poiss julges koju tulla alles öösel. Ta märkas, et isa sorib sahtlis ning poisi arva-tes otsis isa sahtlist padroneid, et teda maha lasta. Et ennetada isa, haaras ta seinalt jahipüssi ja tulistas isa, kes sai surmava vigastuse. Juhtunust teatas poiss kohe naabriperele.

Ülaltoodud andmed tapmises süüdlaste isiksuse, samuti ka tapmisega seoses olevate asjaolude kohta lubavad mõningal määral paremini mõista seda liiki kuritegude tekkepõhjust. Ühtlasi tõusetub terve rida probleeme, mis vajavad lahendamist, selleks et ennetada säärast ohtlikku kuritegu nagu tapmine. Märgime nendest allpool peamisi.

1. Tapjate hariduslik ja kultuuriline tase on madal ning vaimsete huvide ring äärmiselt kitsas. Selle tõstmise aitaks kahtlemata kaasa kuritegevuse vähenemisele.

2. Paljude kodanike vaba aja kasutult kulutamine perekondlikeks ja sõprade ringis toimivateks joominguteks ei soodusta nende kultuurilise taseme tõusu, pigem vastupidi - nüristab inimesi. Paljudes töökohtades ei ole tõsiselt tegeldud töötaja vaba aja kultuurse veetmise korraldamis-

sega. Suur osa tapmisi on toime pandud aga tööst vabal ajal ja pühapäeval seoses **joomingutega.**

3. Endiselt suurt ja hukutavat mõju isiksuse kujunemisele avaldab alkoholi kuritarvitamine. Efektiivne võitlus selle pahe vastu avaldaks kahtlemata positiivset mõju tapmiste kui eriti ohtlike kuritegude vähendamisele.

4. Administratiivorganid peavad muutma oma töö operatiivsemaks ja õigel ajal teravamalt vahele segama seal, kus korrarikkujate käitumine muutub ilmselt ühiskonnaohtlikuks. Niinimetatud "mittevahelesegamine perekonnatülidesse" on paljudel juhtudel soodustanud tapmisi. Eriti on vaja kiirendada kuritegude avastamist.

5. Esineb tihti töötajate kollektiivide ja üldsuse ükskõiksust ebaväärika käitumise faktide häbimärgistamisel, mis süvendab seaduse- ja moraalinormide rikkujate edasist laostumist.

6. On vaja rangemat kohtulikku karistust retsidivis-tide ja teiste ühiskonnavastaste elementide suhtes, kes süstemaatiliselt laostavad töödistsipliini, terroriseerivad perekonda ja rikuvad avalikku korda.